

ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ

Анотація. Проаналізовано підходи щодо визначення сутності поняття "депозитна політика банку", охарактеризовано фактори, які впливають на формування та реалізацію депозитної політики банків у сучасних умовах, проведено аналіз стану депозитної бази банків України.

Аннотация. Проанализированы подходы к определению сущности понятия "депозитная политика банка", охарактеризованы факторы, влияющие на формирование и реализацию депозитной политики банков в современных условиях, проведен анализ депозитной базы банков Украины.

Annotation. Approaches to the definition of the term "bank deposit policy", are analysed, the factors affecting the formation and implementation of the deposit policy of banks in modern conditions are described, the deposit base of Ukraine's banks is analysed.

Ключові слова: банк, депозитні ресурси, депозитна політика.

Основним і найбільш стабільним джерелом формування ресурсної бази банку є депозитні операції. У банківській сфері проблема формування оптимальних за обсягами і термінами депозитних ресурсів стоїть на першому місці, що дає можливість стверджувати про важливість депозитної політики для банку. До теперішнього часу питанню формування депозитної політики не приділялося належної уваги, адже попит на банківські послуги значно перевищував пропозицію. Розвиток банківської системи спричинив загострення конкуренції між банками за депозитні ресурси. Забезпечення банківської діяльності необхідними обсягами депозитних коштів є одним із пріоритетних завдань, що визначають стратегічні напрями розвитку банку. Успішний розвиток та ефективне функціонування банку неможливо забезпечити без детально відпрацьованої та економічно обґрунтованої депозитної політики, що враховує особливості діяльності банку та вибрані пріоритети. Саме це дає змогу стверджувати, що дослідження та вдосконалення депозитної політики банків є, безумовно, актуальним питанням на сучасному етапі розвитку банківської діяльності в Україні. Теоретичні та практичні аспекти цієї проблеми, зокрема формування банками депозитної політики досліджувалися у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Л. Гуріної, О. Богданової, Г. Вознюк, Е. Василішена, О. Лаврушина, І. Мельникової, Г. Панової та ін.

Метою статті є визначення сутності депозитної політики банку, визначення механізму її реалізації та ролі депозитної політики в забезпеченні стійкості банку. Для реалізації поставленої мети, потрібно виконати такі завдання:

розкрити сутність депозитної політики та фактори, які впливають на її формування;

проаналізувати сучасний стан депозитного ринку;

на основі дослідження сучасного стану депозитного ринку запропонувати рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності депозитної політики банків.

У сучасній економічній літературі, склалися три підходи до визначення поняття "депозитна політика банку" (таблиця).

Таблиця

Підходи до визначення поняття "депозитна політика банку"

Підхід	Автори	Сутність підходу
Депозитна політика банку як складова частина системи управління пасивами	Богданова О. М., Василішена Е. Н. [1, с. 245]	Під сутністю депозитної політики банку автори розуміють систему заходів з управління пасивами і ліквідністю банку, метою якого є мінімізація ризику з формування депозитного портфеля, процентного ризику і ризику ліквідності (збалансованість депозитів і активів банку). Даний підхід не містить детального аналізу депозитної політики банку
Депозитна політика банку як складова частина кредитної політики	Панова Г. С. [2, с. 63]	Депозитна політика – це складова частина кредитної політики, політика банку щодо залучення коштів у депозити та ефективного управління ними. Проведення кредитної і депозитної політики банку має спільну мету – максимізацію прибутку при одночасній підтримці стабільності банку

Депозитна політика банку як елемент загальної банківської політики	Гуріна Л. А. [3, с. 123]	Депозитна політика – це політика залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб у депозити та ефективне управління процесом залучення коштів. Депозитна політика включає стратегію і тактику банку по залученню банківських
--	-----------------------------	--

ресурсів. Автор розглядає депозитну політику, як елемент загальної політики банку, не звертаючи увагу на політику розміщення залучених ресурсів.

Проаналізувавши таблицю, можна сказати, що розгляд депозитної політики, як однієї із складових частин управління пасивами, не позбавлений підстав, оскільки, в широкому значенні, управління пасивними операціями становить діяльність, пов'язану із залученням коштів вкладників та інших кредиторів і визначенням відповідної комбінації джерел коштів для даного банку. У більш вузькому значенні під управлінням пасивними операціями розуміють дії, спрямовані на задоволення потреб у ліквідності шляхом активного пошуку позикових коштів у міру необхідності. Визначення депозитної політики лише як складової кредитної політики не є коректним, оскільки акумульовані банківські ресурси та депозити направляються не лише у сектор кредитування, а й на інші операції банку. З іншого боку депозитна політика може розглядатись виключно як система управлінських рішень, програма дій або документ, що містить напрями діяльності банку у галузі проведення депозитних операцій. Таким чином, під депозитною політикою доцільно розуміти комплекс дій, який забезпечує розробку стратегій банку з метою залучення оптимального обсягу депозитів на оптимальний строк та якомога вдалішого використання депозитних ресурсів для збільшення прибутку банку.

Ринок депозитних ресурсів України знаходиться у постійному русі, тому банки повинні аналізувати економічні явища та фактори, які впливають на можливість залучення максимального обсягу вільних грошових коштів від фізичних та юридичних осіб. Фактори, що впливають на формування депозитної політики банку наведені на рис. 1.

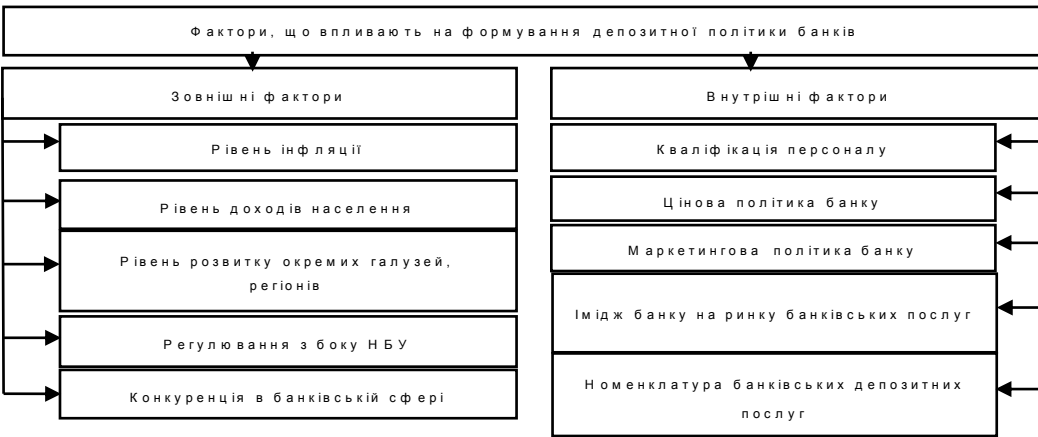

Рис. 1. Фактори, що впливають на формування депозитної політики банку [4, с. 111]

До зовнішніх факторів банки повинні вміти пристосуватися та враховувати їх вплив при розробці та формуванні своєї депозитної політики. Внутрішні фактори є підконтрольними, адже у банків є можливість змінювати методи та пріоритети депозитної політики банку. Зовнішні та внутрішні фактори впливають на формування депозитної політики банку одночасно, і можуть мати як прямий, так і зворотний вплив на можливість залучати депозитні ресурси в необхідних обсягах, за привабливою ціною та на оптимальний термін. Значно впливає на депозитну політику банків загальна економічна ситуація в країні. У період з 01.01.2010 р. і до 01.08.2013 р. прослідковується тенденція до збільшення депозитних ресурсів залучених банками України. Так, станом на 01.08.2013 р. обсяг залучених депозитних коштів склав 416 044 млн грн, у тому числі: обсяг строкових коштів юридичних осіб – 90 793 млн грн, та обсяг строкових коштів фізичних осіб – 325 251 млн грн (рис. 2).

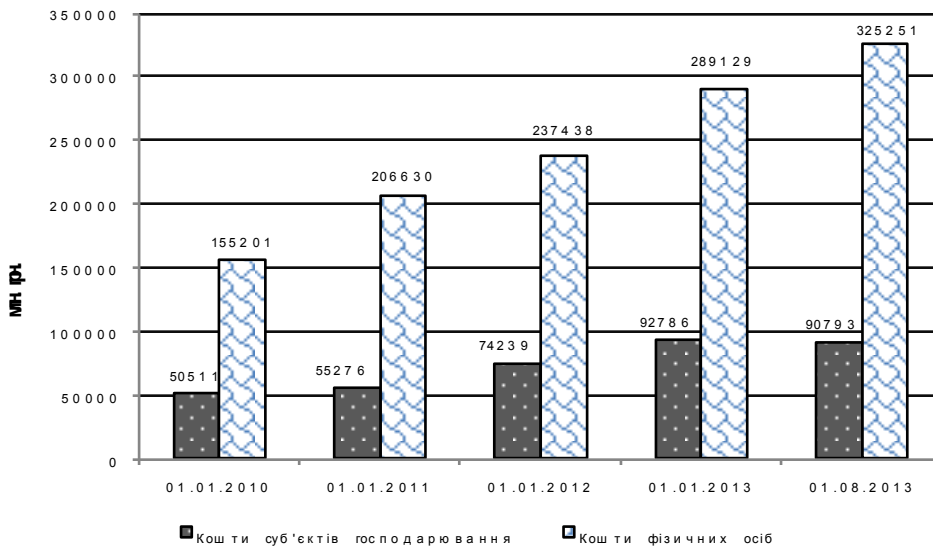

Рис. 2. Обсяг депозитних коштів залучених банками України [5]

Для підвищення ефективності депозитної політики потрібно активно використовувати зарубіжний досвід формування депозитної політики. Окрім авторів, виділяють основні правила-рекомендації, які повинні бути використані під час розробки депозитної політики:

депозитні операції організуються таким чином, щоб сприяти одержанню банківського прибутку чи створенню умов для одержання прибутку в майбутньому;

під час здійснення банківських операцій необхідно забезпечувати взаємозв'язок і взаємоузгодженість між депозитними операціями й операціями щодо видачі позичок за термінами і сумами депозитів і кредитних вкладень;

під час організації депозитних операцій банк повинен прагнути до того, щоб резерви вільних (незалучених в активні операції) засобів на депозитних рахунках були мінімальними;

варто вживати заходів щодо розвитку банківських послуг і підвищення якості й культури обслуговування клієнтів, що сприяє залученню депозитів [6].

На сьогодні обсяг готівки "на руках" у населення залишається значним, тому відкриття депозитних вкладів є першим етапом співпраці банку і клієнта. Встановлення таких взаємовідносин дозволяє зацікавити клієнта в отриманні подальших послуг. Проведення банками раціональної депозитної політики, сьогодні, обмежуються зовнішніми та внутрішніми факторами: рівнем економічної активності; інфляційними очікуваннями, іміджем банку на ринку та ін. Розвиток новітніх банківських технологій дозволить повніше задовольнити потреби клієнтів у різноманітних послугах, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавленість фізичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках у банку.

Наук. керівн. Лебідь О. В.

Література: 1. Богданова О. М. Операції комерційних банків / О. М. Богданова, Е. Н. Василішена, М. Вознюк. – К.; Львів, 2004. – 515 с. 2. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. – М.: ИКЦ "ДИС", 1997. – 464 с. 3. Гуріна Л. А. Теоретичні та практичні аспекти ефективності депозитної політики банку / Л. А. Гуріна // Регіональна економіка. – 2006. – № 1. – С. 121–125. 4. Спіфанов А. О. Операції комерційних банків: навч. посібн. / А. О. Спіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с. 5. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>. 6. Співак С. І. Депозитна політика вітчизняних банків [Електронний ресурс] / Співак С. І. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.